

China's Global Role and Its Implications for Iran: An Analysis Based on Rosecrance's Cycle of Power Theory

Alireza Mehrabi¹ Ghasem Abbasian Fard²

1. Associate Professor of Political Geography, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
Email: A_mehrabi@sbu.ac.ir

2. Ph.D. student of Political Geography, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
(Corresponding Author). Email: abasianghasem1359@gmail.com

Abstract

The East Asian region, consisting of two geopolitical areas, North East (China, Japan, Korean Peninsula) and South East Asia, is one of the most important strategic regions in the international system. In the meantime, China, which has a communist political structure in the East Asian region and is an emerging power, is considered to be the most prominent country in the competition with world powers. In the 21st century, China's policy makers, based on the theory of Rosecrance, seek to adopt strategic opportunities in the country's development, remove external obstacles and promote a new role in the international system in order to maintain the ruling ideology and pursue their domestic and foreign political intentions. Currently, China, as an active activist and an emerging power, has challenged the new world order and is trying to play an active role in the world. The emerging structure is expanded in two parts and has political, security, and economic dimensions as twins, and the said dimensions are complementary to each other. From the geographical point of view, the main core of the emerging structure is applied to the northern part of the northern hemisphere of the earth (north-north) and its geographical direction is east-west. A precise understanding of the aforementioned impact requires a two-way understanding from the geostrategic point of view between China and Iran on the role of both countries. In the process of conducting the research, among the 30 interviews conducted with experts, 21 indicators were calculated in the form of 5 components of China's global role-making with 92 themes in explaining the effectiveness of Iran in China's global role-making and 78 themes in explaining the possible effects of competitors in China's global role-making.

Keywords: China's Political Role-Playing, Iran's Effectiveness, Competitors' Reaction, International System

Extended Abstract

The East Asian region, consisting of two geopolitical areas, North East (China, Japan, Korean Peninsula) and South East Asia, is one of the most important strategic regions in the international system. In the meantime, China, which has a communist political structure in the East Asian region and is an emerging power, is considered to be the most prominent country in the competition with world powers. In the 21st century, China's policy makers, based on the theory of Rosecrance, seek to adopt strategic opportunities in the country's development, remove external obstacles and promote a new role in the international system in order to maintain the ruling ideology and pursue their domestic and foreign political intentions. Currently, China, as an active activist and an emerging power, has challenged the new world order and is trying to play an active role in the world. The emerging structure is expanded in two parts and has political, security, and economic dimensions as twins, and the said dimensions are complementary to each other. From the geographical point of view, the main core of the emerging structure is applied to the northern part of the northern hemisphere of the earth (north-north) and its geographical direction is east-west.

This research seeks to analyze China's political role-playing towards global competitors by relying on Iran's structural and functional effectiveness.

Using documentary studies and exploratory interviews, the researcher collected qualitative data and extracted the research model through content analysis and coding, and using a questionnaire, the factors obtained from the exploratory interviews were judged by the statistical community and their importance. It is specified.

In this research, the researcher seeks to provide an answer to the main research question, which is China's political role-playing in the geostrategic future of the international system, Iran's effectiveness of this role-playing and the direction of its competitors?

By studying and examining the environment, it is concluded that a kind of power distribution has formed among global powers in which existential threats are the driving force behind multilateral cooperation that endures in a multipolar world. Fundamental shifts in spheres of influence have led to competition, divergence, and deglobalization. Eventually, gradual instability has led to a new network order that is influenced by shocks, developments, and reactions of global actors.

The new multilateral order, shaped by new agreements, has brought about a balance of interests between the West, China, and especially the global South. Thus, a pragmatic approach and willingness to compromise have emerged to attract neutral actors, as well as flexible cooperation with opposing powers where appropriate.

Despite its shift from insularity to greater flexibility in terms of multilateralism, China remains a pragmatic actor and is gradually trying to define its level of international engagement. This country simultaneously

pursues both revisionist policies and global-regional governance policies of the status quo. This is reflected in China's willingness to invite cooperation on climate protection, foreign development, trade, and security, and its reluctance to participate in binding international agreements.

In general, in international relations, as a governance system and due to its specific geopolitical and geostrategic position, Iran must seek resilience, prosperity, and sustainable development for itself, while supporting multilateral policies to advance common interests in the form of institutional cooperation. On the other hand, by acknowledging that all major players in international relations have no permanent friends or permanent enemies in their dealings with other countries and are only seeking to maximize their national interests action must be taken in such a way that the behavior of international actors does not cause surprises and pose a vital threat to national interests.

Leading global powers that have a strong desire to influence emerging middle powers in different regions of the world. They pursue their influence by building appropriate capacities, employing a wide range of influential actors, creating regional cooperation initiatives, and building a network of coalitions and partnerships.

A precise understanding of the aforementioned impact requires a two-way understanding from the geostrategic point of view between China and Iran on the role of both countries. In the process of conducting the research, among the 30 interviews conducted with experts, 21 indicators were calculated in the form of 5 components of China's global role-making with 92 themes in explaining the effectiveness of Iran in China's global role-making and 78 themes in explaining the possible effects of competitors in China's global role-making.

نقش آفرینی جهانی چین و پیامدهای آن برای ایران: تحلیلی بر مبنای نظریه چرخه قدرت رزکراس

علیرضا محرابی^۱ قاسم عباسیان فرد^۲

۱. دانشیار جغرافیای سیاسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

Email: A_mehrabi@sbu.ac.ir

۲. دانشجوی دکترای جغرافیای سیاسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Email: abasianghasem1359@gmail.com

چکیده

منطقه شرق آسیا متشکل از دو حوزه ژئوپلیتیک شمال شرق (چین، ژاپن، شبه جزیره کره) و جنوب شرق آسیا، از مهم ترین مناطق استراتژیک اثرگذار در نظام بین الملل است. در این بین چین که دارای ساختار سیاسی کمونیستی در منطقه شرق آسیا و قدرتی نوظهور، محسوب می شود به عنوان شاخص ترین کشور در رقابت با قدرت های جهانی به حساب می آید. در قرن بیست و یکم، سیاست گذاران چین بر پایه نظریه رزکراس، به دنبال اتخاذ فرصت های راهبردی در توسعه کشور، رفع موانع خارجی و ارتقای نقش آفرینی جدید در نظام بین الملل جهت حفظ ایدئولوژی حاکم و پیگیری نیات سیاسی داخلی و خارجی خود هستند. در حال حاضر چین به عنوان کنشگری فعال و قدرتی در حال ظهور، نظم نوین جهانی را به چالش کشیده و درصدد نقش آفرینی فعال در جهان گردیده است. ساختار در حال ظهور، به صورت دویخی بسط یافته و دارای ابعاد سیاسی، امنیتی و اقتصادی به صورت توأمان است و ابعاد مزبور مکمل یکدیگرند. از نظر جغرافیایی، هسته اصلی ساختار در حال ظهور بر بخش شمالی نیم کره شمالی کره زمین (شمال-شمال) تطبیق داشته و جهت جغرافیایی آن شرقی-غربی است. این پژوهش به دنبال واکاوی نقش آفرینی سیاسی چین در قبال رقبای جهانی با تکیه بر اثرپذیری ساختاری و کارکردی ایران است. محقق با استفاده از مطالعات اسنادی و انجام مصاحبه های اکتشافی، داده های کیفی را جمع آوری و از طریق تحلیل محتوا و کدگذاری، مدل تحقیق را استخراج و با استفاده از پرسش نامه، عوامل به دست آمده از مصاحبه های اکتشافی، مورد قضاوت جامعه آماری قرار گرفته و اهمیت آن ها، مشخص شده است (روش تحقیق). در این تحقیق، محقق به دنبال ارائه پاسخ به سؤال اصلی تحقیق است که نقش آفرینی سیاسی چین در آینده ژئواستراتژیک نظام بین الملل، اثرپذیری ایران از این نقش آفرینی و جهت گیری رقا چگونه است؟ یافته های تحقیق حاکی از آن است که شناخت دقیق اثرگذاری یاد شده، نیازمند ادراک دوسویه از منظر ژئواستراتژیک مابین چین و ایران بر نقش آفرینی هر دو کشور است. در فرایند انجام پژوهش، از میان ۳۰ مصاحبه انجام شده با خبرگان، ۲۱ شاخص در قالب ۵ مؤلفه نقش آفرینی جهانی چین با ۹۲ مضمون در توضیح اثرپذیری ایران از نقش آفرینی جهانی چین و ۷۸ مضمون در توضیح اثرات احتمالی رقا از نقش آفرینی جهانی چین، احصا شده است.

کلیدواژه ها: نقش آفرینی سیاسی چین، اثرپذیری ایران واکنش رقا، نظام بین الملل

مقدمه و بیان مسئله

دیپلماسی کنونی منطقه‌ای چین در آسیا به اواخر دهه ۱۹۹۰ برمی‌گردد که با شناخت و درک تبعات معمای امنیتی در روابط بین‌الملل با دیگر دولت‌ها (بعد از رویداد تیان‌آن‌من)، به تدریج از حکمرانی ایدئولوژیک به حکمرانی عمل‌گرایانه تغییر جهت داده و رویکرد سیاسی را به رویکرد تکنوکراتیک، تبدیل و بیش از گذشته برای همکاری با همسایگان ترغیب و برای خروج از انزوای بین‌المللی تلاش کرد. چین با ورود به همکاری‌های دو و چندجانبه (به‌ویژه با همسایگان در آسیای شرقی و جنوبی) برای رفع سوءبرداشت‌ها و بدفهمی‌ها، اقدام و اهداف سیاست خارجی خود را در آسیای میانه و خاورمیانه با تمرکز بر عمل‌گرایی قرار داد. بر این مبنا، پس از اتخاذ دیپلماسی همه‌سویی، به نقش‌آفرینی فعال در حوزه پیرامونی، شبه‌پیرامونی و بین‌المللی پرداخت (دهشیری و همکاران، ۱۴۰۰). در مقابل، آمریکا جهت نشان دادن خود به‌عنوان ابرقدرت منطقه شرق آسیا از طریق اتحاد نظامی با ژاپن، استقرار پایگاه‌های نظامی در کره جنوبی، حمایت از تایوان و تشکیل ائتلاف‌ها و ترتیبات دوجانبه در درون منطقه، اقدام نموده است. مشارکت فراپاسیفیک (در سال ۲۰۱۵ با حضور آمریکا، استرالیا، برونئی، کانادا، شیلی، ژاپن، مالزی، مکزیک، زلاندنو، پرو، سنگاپور و ویتنام) در جهت بازموازنه اقتصادی چین در آسیا پاسیفیک و به‌عنوان بخشی از برنامه چرخش آمریکا به‌سوی آسیا در واکنش به افزایش قدرت چین طراحی شده است (Stokes, Jacob, 2020). چین نیز رفتارهای متفاوتی را در جهت کسب قدرت فزاینده خود در عرصه جهانی و مطرح شدن به‌عنوان قدرت در حال ظهور از طریق رصد کردن تحولات با هوشیاری، حفظ موقعیت خود، رفع چالش‌ها با آرامش، پنهان نمودن درخشش‌های خود، منتظر فرصت ماندن و رها شدن از جاه‌طلبی‌ها و نداشتن ادعای رهبری، اتخاذ کرده است. این کشور نسبت به نظام بین‌الملل تحت‌سلطه غرب و نهادهای حاکمیتی ناکارآمد و صندوق بین‌المللی پول، انتقاد دارد که دنیای در حال توسعه نیز با آن، هماهنگ است (Köllner, Patrick, 2020). مسئله مهم در این مقاله متکی بر تبیین چگونگی واکنش کشورهای حوزه پیرامونی، شبه‌پیرامونی و نظام بین‌الملل به نقش‌آفرینی جهانی چین بر ایران از منظر ژئوپلیتیک و نتایج حاصله از آن است. با این توصیف، نقطه کانونی و تمرکز این مقاله بر تبیین نقش‌آفرینی جهانی چین بر ایران در ارتباط با رقبا قرار دارد. در این راستا پرسش‌های زیر مطرح می‌گردد:

سؤال اصلی تحقیق

❖ نقش آفرینی سیاسی چین در آینده ژئواستراتژیک نظام بین‌الملل چگونه است؟

سؤالات فرعی تحقیق

❖ اثرات احتمالی ناشی از نقش آفرینی سیاسی چین چگونه است؟

❖ بازخوردهای احتمالی اثرگذار رقبای چین بر ایران چگونه است؟

۱. نظریه تجزیه و تحلیل سیستمی رزکرناس

ریچارد رزکرناس تجزیه و تحلیل سیستمی خود را برپایه بررسی سامانه تاریخی قرار می‌دهد و سیستم‌ها را بسته به قوی‌تر بودن سازوکار تنظیم‌کننده یا اختلالات به ترتیب، «متعادل»^۱ یا «نامتعادل»^۲ می‌داند. مدل متعادل رزکرناس شامل پنج برهه است: برهه تاریخی قبل از انقلاب کبیر فرانسه (۱۷۸۹-۱۷۴۰)؛ دوران «هماهنگی اروپا»^۳ (۱۸۱۴-۱۸۲۲)؛ دوران «هماهنگی ابتر»^۴ (۱۸۴۸-۱۸۲۲)؛ دوران «هماهنگی بیسمارکی»^۵ (۱۸۷۱-۱۸۹۰)؛ دوران پس از جنگ جهانی دوم (۱۹۶۰-۱۹۴۵). مدل نامتعادل رزکرناس شامل چهار برهه دوران «فرمانروایی انقلابی»^۶ (۱۷۸۹-۱۸۱۴)؛ دوران «هماهنگی متلاشی‌شده»^۷ (۱۸۷۱-۱۸۴۸)؛ دوران «ناسیونالیسم امپریالیستی»^۸ (۱۹۱۸-۱۸۹۰) و دوران «میلیتاریسم توتالیتار»^۹ (۱۹۱۹-۱۹۴۵) می‌شود. رزکرناس به این نتیجه می‌رسد که عوامل مؤثر و تعیین‌کننده در عملکرد هر نظام به ترتیب اهمیت شامل جهت‌گیری و ایستار رهبران از وضعیت موجود در نظام بین‌المللی (خشنود بودن یا مخاطره‌آمیز تحولات و حوادث بین‌المللی برای موقعیت خود)، میزان کنترل رهبران بر جامعه (نسبت به قدرت خود و ایمان بر کنترل امنیت در جامعه خود و یا احساس مخاطره‌آمیز بودن موقعیت خود)، منابع در اختیار رهبران (داشتن منابع کافی برای رفع نیاز نظام سیاسی تحت کنترل خود و چگونگی استفاده کردن از این منابع) و ظرفیت نظام در محدود کردن آشوب‌ها (ایجاد و یا برهم‌زدن ثبات بین‌المللی ناشی از ظرفیت نظام بین‌المللی) است. در نتیجه عناصر مؤثر بر

1. Equilibrial

2. Disequilibrial

3. Concert of Europe

4. Truncated concert

5. Bismarkian concert

6. Revolutionary emporium

7. Shattered concert

8. Imperialist nationalism

9. Totalitarian militarism

نظام‌های بین‌المللی را می‌توان به دو گروه تقسیم کرد: ۱. عناصری که موجب افزایش گوناگونی‌ها و در نتیجه بی‌ثباتی بین‌المللی می‌شوند؛ ۲. عناصری که موجب کاهش گوناگونی‌ها و در نتیجه ثبات نظام می‌شوند. در نظام‌های متعادل، میزان آشوب وارده بر نظام، به حدی است که سازوکار تنظیم‌کنندگی نظام، قادر است آن را کنترل کند، همچنین رهبران از وضعیت موجود در صحنه داخلی و بین‌المللی خشنود هستند. ایدئولوژی نیز در این نظام‌ها نقشی ندارند. رهبران مایل‌اند مسائل موجود را به طریق مسالمت‌آمیز حل کنند. البته این بدان معنا نیست که رهبران جوامع از منافع ملی خود، چشم‌پوشی کنند، بلکه منظور آن است که رهبران مذکور در موقعیتی قرار دارند که قادرند از طریق مسالمت‌آمیز به هدف‌های خود دست یابند. برعکس در نظام‌های نامتعادل، هیچ‌یک از عوامل تنظیم‌کننده فوق موجود نیستند. در نتیجه نظام، بی‌ثبات می‌شود. بنابراین سه نظام از چهار نظام نامتعادل، دارای ترکیب دوقطبی بوده‌اند، بنابراین نظام‌های چندقطبی یا سه‌قطبی، از تعادل نسبی بیشتری برخوردارند. در نظام‌های سه‌قطبی یا چندقطبی، تمایل برای کاربرد دیپلماسی و مذاکرات سنتی به‌منظور تأمین هدف‌های ملی بیشتر خواهد بود (شاه‌ویسی و جعفری، ۱۳۹۵).

به‌طور کلی می‌توان گفت در تحلیل‌های ژئوپلیتیک باید بر روی این نکته تأکید کرد که بازیگران اصلی روابط بین‌الملل به دو عنصر اساسی منافع ملی و امنیت ملی در تنظیم روابط خود با دیگر کشورها و بازیگران مهم، توجه جدی دارند. ساختار سیاست خارجی چین به‌شدت عقلانی و برپایه محاسبات سود و زیان در روابط خود با دیگر کشورها، متکی است (انصاری و قربانی‌شیرنشین، ۱۴۰۴). نظام حکمرانی کشور نیز باید برای تحقق اقتدار ملی به عناصر قدرت ملی، نگاه سیستمی داشته باشد. در تحلیل عناصر راهبردی محیط داخلی و خارجی، تمرکز بر فرصت‌جویی هوشمندانه با دارا بودن نگاه مکان‌محور به پدیده‌ها، تمرکز بر اهداف و نگرش سیستمی در نظام جهانی، امری ضروری است.

۲. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ روش‌شناسی، از روش ترکیبی استفاده شده که پژوهش‌های کیفی آن به‌صورت توصیفی-تحلیلی انجام گردید. این پژوهش برحسب هدف، در زمره تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد. محقق ابتدا داده‌های کیفی را به دو روش اسنادی (کتابخانه‌ای، فیش‌برداری) و میدانی (مصاحبه و توزیع پرسش‌نامه) جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل نموده و سپس به مصاحبه عمیق با کارشناسان و خبرگان مرتبط با

موضوع پژوهش پرداخت. پس از مصاحبه، نتایج جمع‌آوری و تحلیل شد. پس از جمع‌بندی نتایج حاصل از مصاحبه، نتایج در قالب ابزار پرسش‌نامه، تنظیم و در اختیار حلقهٔ وسیع‌تری (کارشناسان، خبرگان، استادان، پژوهشگران و ...) قرار گرفت. نتایج اخذ شده و پرسش‌های پرسش‌نامه طراحی شده، از طریق اعتبار صوری (ضریب لاشه) و آلفای کرونباخ، اعتباریابی گردید. نتایج اخذ شده از مصاحبه با کارشناسان و پرسش‌نامه‌ای، جمع‌آوری و با یکدیگر تلفیق شدند. در نهایت پس از بررسی و مقوله‌بندی اطلاعات، مدل مفهومی با توجه به اهداف پژوهش، استخراج و گزارش پژوهش تدوین گردید.

۳. متغیرهای مهم اثرپذیری سیاسی (ساختاری و فرایندی) ایران از نقش آفرینی جهانی چین

ایران به دلیل وجود توانمندسازهای درونی و فرایندهای کلیدی از نقش آفرینی جهانی چین تأثیر می‌پذیرد که اثرپذیری آن را می‌توان به صورت اجزا (وجه استاتیک)، فرایند (وجه دینامیک) و اثر (وجه خروجی) مورد بررسی قرار داد.

جدول ۱: نقش آفرینی جهانی چین بر ایران در حوزه ژئوپلیتیک (منبع: یافته‌های تحقیق)

اثرات (وجه خروجی)	ردیف	فرایند (وجه دینامیک) اثرپذیری ایران از نقش آفرینی سیاسی چین
تغییر گفتمان حکمرانی و حکمروایی ایران	۱	حل اختلافات ایران با سایر کشورها با ایفای نقش میانجی‌گری چین
	۲	تقویت قدرت بازیگری ایران متأثر از اعمال نقش قدرت نوظهور جهانی چین
	۳	تقویت دیپلماسی ایران متأثر از نفوذ چین در سازمان ملل متحد
	۴	تقویت قدرت منطقه‌ای ایران با ارائه گفتمان از تغییر نظام تک‌قطبی به چندقطبی
اثرات (وجه خروجی)	ردیف	فرایند (وجه دینامیک) اثرپذیری ایران از نقش آفرینی سیاسی چین بر ایران
راهبردها و چشم‌اندازهای ایران	۱	اثرپذیری در تعامل، سازگاری و سازش با کشورهای منطقه
	۲	اثرپذیری از اتخاذ سیاست غلبه راهبردی شکل‌دهی بر راهبرد در روابط با کشورها

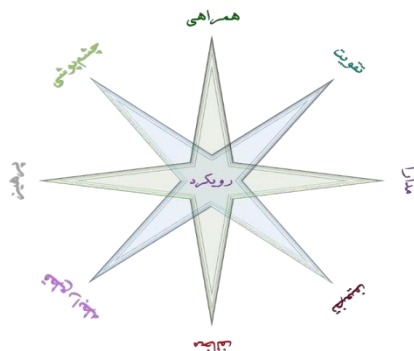
اثرپذیری از اتخاذ سیاست به‌روزرسانی راهبردها مطابق با تحولات جهانی	۳	
اثرات (وجه خروجی)	ردیف	فرایند (وجه دینامیک) اثرپذیری ایران از نقش‌آفرینی سیاسی چین بر ایران
ترویج سیاست مصلحت‌گرایی و انطباق ایران با هنجارهای موجود بین‌المللی	۱	اثرپذیری از تقویت بُعد عمل‌گرایی در جلب اعتماد و اطمینان بخشی با کشورها
	۲	اثرپذیری با در پیشی گرفتن سیاست خویشتن‌داری و صبر راهبردی
	۳	اثرپذیری از اتخاذ سیاست مشارکت فعالانه در منطقه و جهان
اثرات (وجه خروجی)	ردیف	فرایند (وجه دینامیک) اثرپذیری ایران از نقش‌آفرینی سیاسی چین بر ایران
تقویت توازن قوا و موازنه تهدید از سوی ایران در منطقه و جهان	۱	اثرپذیری از اتخاذ سیاست تجدیدنظرطلبی و تغییر گفتمان جدید در قبال نظم سنتی
	۲	اثرپذیری با در پیشی گرفتن روند تأسیس نهادسازی موازی با کشورهای پیرامونی
	۳	اثرپذیری از جایگاه‌یابی بیشتر در قالب قدرت منطقه‌ای
اثرات (وجه خروجی)	ردیف	فرایند (وجه دینامیک) اثرپذیری ایران از نقش‌آفرینی سیاسی چین بر ایران
گسترش روابط ایران با کشورهای قدرتمند مناطق مختلف جهان	۱	اثرپذیری از تقویت مشارکت‌پذیری با کشورهای قدرتمند منطقه‌ای
	۲	اثرپذیری از توسعه شبکه‌سازی در چهارچوب مشارکت منطقه‌ای
	۳	اثرپذیری از جذب مشارکت‌پذیری قدرت‌های جهانی در قالب منافع مورد نظر

۴. جهت‌گیری بازخوردهای اثرگذاری رقبا از نقش‌آفرینی جهانی چین

بر ایران

در این تحقیق با استفاده از رویکرد تحلیل مضمون، از هشت جهت‌گیری (چهار جهت‌گیری اصلی، چهار جهت‌گیری ترکیبی) براساس تأثیری که نقش‌آفرینی جهانی چین بر ایران داشته، استفاده که چهار جهت‌گیری اصلی رقبای چین در مقابله با فرایندهای کلی اثرپذیری ایران شامل همراهی، مقابله (مخالف)، مدارا و پرهیز و چهار

جهت‌گیری ترکیبی رقبا شامل تقویت (مدارا تا همراهی)، تضعیف (مدارا تا مخالفت)، قطع رابطه (پرهیز برای مخالفت) و چشم‌پوشی (پرهیز برای همراه کردن) است.

شکل ۱: مدل مفهومی مرتبط با بازخوردهای احتمالی اثرگذار رقباى چین از نقش آفرینی سیاسى چین بر ایران (منبع: خسروی، ۱۴۰۱)

۵. یافته‌های پژوهش

۵-۱. نقش آفرینی سیاسى چین در آینده ژئواستراتژیک نظام بین‌الملل

۵-۱-۱. حوزه پیرامونی

علاق چین در مناطق پیرامونی ضمن ارتقای روابط مسالمت‌آمیز در قالب همکاری، مشارکت و توسعه روابط با کشورهای روسیه، آسیای مرکزی، شبه‌قاره هند، شمال شرق و جنوب شرق آسیا از طریق ایجاد و پیوستن به سازوکارهای چندجانبه مثل شانگهای و گسترش راهبرد کلان قدرت‌نمایی در زنجیره جزایر دنبال می‌شود (Michael, Clarke, 2019).

۵-۱-۲. حوزه شبه پیرامونی

علاق چین در مناطق شبه پیرامونی از طریق توسعه روابط با همسایگان، حضور مؤثر در اقیانوس هند و آرام و اثرگذاری مربوط به آن، پیگیری می‌شود. چین با طرح ابتکار یک کمربند-یک جاده به دنبال احیای جاده ابریشم زمینی و دریایی با هدف بهبود ارتباطات اوراسیایی تلاش می‌نماید جایگاه خود را در نظام بین‌الملل تقویت نماید (Chen, Xiaochen, 2020).

۳-۱-۵. حوزه نظام جهانی

علاق چین در نظام بین‌المللی با ورود به نهادها، تعقیب کسب جایگاه برتر و استفاده از ظرفیت‌های سیاسی نظام بین‌الملل دنبال می‌شود. در نظام بین‌الملل رهبری جهان یکی از جدی‌ترین دغدغه‌های چین است که با هدایت سرمایه‌گذاری‌های عظیم بین‌المللی در مناطقی نظیر اروپای بحری، آمریکای شمالی، مرکزی و جنوبی، کانادا و آلاسکا پیگیری می‌شود (مارتین، ۱۴۰۲: ۲۳۲).

۶. نقش آفرینی جهانی چین در حوزه سیاسی

۱-۶. تغییر گفتمان حکمرانی و حکمروایی

چین با اعمال نهادهای اقتصادی، سیاسی و اجتماعی و در چهارچوب آن با پیاده‌سازی قدرت توانسته است تصدی‌گری اقتصادی، سیاسی و اجرایی خود را بر مدیریت مناسبات جهانی (در کلیه سطوح) عملی سازد (زاده‌علی و همکاران، ۱۴۰۴).

جدول ۲: نقش آفرینی جهانی چین در تغییر گفتمان حکمرانی و حکمروایی

منبع: (هلمان، ۱۳۹۹)

عضویت در پیمان همکاری‌های شانگهای، کنفرانس تعامل و اعتماد اقدامات در گروه بریکس	اعمال نقش آفرینی جهانی چین در تغییر گفتمان حکمرانی و حکمروایی
ایفای نقش جهانی به‌عنوان دومین تأمین‌کننده بودجه سازمان ملل متحد	
ارتقای جایگاه خود به‌عنوان یک قدرت بزرگ به‌جای یک قدرت میانه با رویکرد مواجهه‌جویانه با نظام بین‌الملل از طریق گفتمان‌سازی تغییر به‌سوی نظم جهانی و چندقطبی	
ارائه کمک‌های بی‌قید و شرط و حمایت‌های زیرساختی، احترام به حق حاکمیت، تأکید بر دولت قوی، مخالفت با سلطه ابرقدرت‌ها و دفاع برابر از کشورهای درحال‌توسعه با کشورهای توسعه‌یافته	
مشارکت در میانجی‌گری و مذاکره درخصوص مسائل همسایگان به‌دلیل حفظ نفوذ خود با به‌کارگیری روش تعلیق و تداوم تدریجی مناقشه به‌جای ارائه راه‌حل برای حل مناقشه	

۱-۱-۶. اقدامات مقابله‌ای رقبا از نقش آفرینی جهانی چین در تغییر گفتمان

حکمرانی و حکمروایی

برابر تحلیل مضمون انجام شده، ایالات‌متحده با میانجی‌گری چین در روابط کشورها، تا جایی که به افزایش نفوذ سیاسی چین در مناطق جهان نینجامد، استقبال می‌کند.

چین از طریق رویکرد نظم چندقطبی به دنبال ثبات از طریق صلح منطقه‌ای است ولی آمریکا از طریق صلح دموکراتیک، خواسته خود را دنبال می‌کند. آمریکا، چین را به‌عنوان بازیگری فرصت‌طلب معرفی می‌کند که تقریباً هیچ سرمایه‌گذاری سیاسی خاصی در مناطق مختلف جهان نداشته و از صلح ایجاد شده توسط ایالات متحده و هم‌پیمانان غربی، بدون چالش برای پیشبرد سیاست‌های توسعه‌ای خود بهره می‌برد. این کشور، نقش آفرینی چین را در تغییر گفتمان حکمرانی و حکمروایی کشورها متأثر از ایجاد و حفظ صلح، مدیریت درگیری‌ها و جست‌وجوی امنیت منطقه‌ای می‌داند. بنابراین مواجهه آمریکا با ایفای نقش میانجی‌گری و مذاکره چین با کشورهای درگیر با توجه به اهمیت حل و فصل مناقشات و تعارضات بین کشورها، مواجهه چشم‌پوشی و عدم مداخله مستقیم با این جریان است.

۲-۱-۶. فرایندهای کلی اثرپذیری ایران از تغییر گفتمان حکمرانی و حکمروایی

برابر تحلیل مضمون انجام شده، این فرایند باعث رصد نمودن تحولات جهان با هوشیاری و موضع‌گیری فعالانه نسبت به آن می‌شود. چالش‌ها با آرامش در راستای حفظ موقعیت کشور رفع می‌گردد و در نهایت منجر به تغییر گفتمان از حکمرانی ایدئولوژیک به حکمرانی عمل‌گرایانه خواهد شد.

۳-۱-۶. اثرپذیری از حل اختلافات ایران با سایر کشورها با ایفای نقش میانجی‌گری چین، تقویت دکترین ایران متأثر از نفوذ چین در سازمان ملل متحد و تقویت قدرت منطقه‌ای ایران با ارائه گفتمان چین از تغییر نظام تک‌قطبی به چندقطبی

اثرپذیری از حل اختلافات ایران با سایر کشورها با ایفای نقش میانجی‌گری چین، به توسعه و گسترش دیپلماسی مذاکره با عربستان سعودی برای بررسی امکان توسعه مشترک میادین فرزاد الف و ب، فروزان، اسفندیار و آرش، دیپلماسی مذاکره با عراق برای بررسی امکان توسعه مشترک میادین خرمشهر و سندهاد، دیپلماسی مذاکره با عمان برای توسعه بیشتر و بهره‌برداری مشترک از میدان هنگام، دیپلماسی مذاکره با امارات متحده عربی برای امکان توسعه مشترک میادین سلمان، فرزام و نصرت، دیپلماسی مذاکره با ترکمنستان برای افزایش سوآپ و خرید گاز برای رفع ناترازی در

کوتاه‌مدت، دیپلماسی مذاکره با کویت و با همکاری عربستان سعودی برای حل مسئله میدان آرش، دیپلماسی مؤثر با کشورهای همسایه (به‌خصوص افغانستان و عراق) جهت مدیریت مشترک منابع آب و حفظ و صیانت از حقایق‌های کشور و دیپلماسی مؤثر با کشور آذربایجان جهت کریدور زنگزور به‌عنوان کلید اتصال ایران و چین به اروپا و حفظ و صیانت کریدوری کشور کمک خواهد کرد (یافته‌های محقق).

تقویت دکترین ایران متأثر از نفوذ چین در سازمان ملل متحد، در نمایش دادن چهره مسئول و متعهد کشور به هنجارهای بین‌المللی مؤثر است. باعث تعقیب صلح جهانی، احترام متقابل، اعتمادسازی، صلح و برابری در شکل‌گیری بُعد بین‌المللی کشور می‌شود. به تعامل با نظم نهادینه در اولویت‌بخشی به برقراری و گسترش ارتباط با نهادهای جهانی منجر می‌شود. باعث توسعه جهشی اعمال حقوق دعاوی ایران مطابق حقوق بین‌الملل و دفاع از مواضع ایران در نهادهای بین‌المللی می‌گردد (یافته‌های محقق). تقویت قدرت منطقه‌ای ایران با ارائه گفتمان چین از تغییر نظام تک‌قطبی به چندقطبی، به تقویت ایده ایران-پل منطقه‌ای با اتصال جغرافیای کشور به پتانسیل‌های ژئواستراتژیک، ژئوپلیتیک، ژئوکالچر و ژئواکونومی (در پنج زیرسیستم منطقه‌ای) در راستای افزایش امنیت مناطق پیرامونی منجر می‌شود. به ایجاد بنیادگذاری روابط بین‌الملل جدید و تجویز همکاری راهبردی با قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی با تأکید بر چندقطبی‌گرایی و چندجانبه‌گرایی در ادبیات سیاست خارجی کشور منجر می‌شود (یافته‌های محقق).

۴-۱-۶. توانمندسازی‌های کشور در تغییر گفتمان حکمرانی و حکمروایی

ایجاد ائتلاف‌های منطقه‌ای و گسترش نفوذ سیاسی، توسعه مشارکت‌ها و همکاری‌های جهانی، بسترسازی لازم جهت حضور اثرگذار در مناطق اوراسیا و اورآتلانتیک و مشارکت در اعمال مدیریت جهانی با اتخاذ رویکرد قابلیت‌محور در عرصه‌های راهبردی به‌عنوان توانمندسازهایی هستند که در تغییر گفتمان حکمرانی و حکمروایی، اثرگذار هستند (یافته‌های محقق).

۵-۱-۶. اثرات احتمالی رقبا بر ایران ناشی از تغییر گفتمان حکمرانی و

حکمرانی

آمریکا و هم‌پیمانان غربی با جلب موافقت قدرت‌های منطقه‌ای به دنبال رقابت بر سر نفوذ، قدرت، هژمونی و منافع خود با ادراک تهدید از سوی ایران به هم‌نوایی با نظم هژمون می‌پردازند. این کشور بیشتر به دنبال سبک چندجانبه‌گرایی با مداخله نظامی، تحریم‌های اقتصادی و اتهامات حقوق بشری علیه ایران در راستای تثبیت پیوندهای انحصارگرایانه منطقه‌ای خود و حذف بازیگران مخالف خود (نظیر ایران) است. راهبرد آمریکا براساس اتحاد و تفرقه و از طریق مداخله نظامی است که باعث ایجاد مشکلات بی‌پایانی برای مناطق مختلف جهان (به‌ویژه برای ایران) گردیده و هنوز نتوانسته‌اند از پایان ناگوار آن، رهایی یابند. پذیرش همسایگان ایران از نقش بزرگ‌تر ایالات متحده در مدیریت مسائل دیپلماتیک و امنیتی منطقه که در بعضی مواقع از طریق افزایش فشارها جهت متحد شدن با ایالات متحده صورت می‌پذیرد، برای تعادل و کاهش قدرت فزاینده ایران استفاده می‌کند و ایران را به‌عنوان یک کارت بازی در دست هر قدرتی قرار می‌دهد. جهت‌گیری تحلیل مضمون شده در راستای اثرات احتمالی رقبای چین در مقابله با فرایندهای کلی اثرپذیری ایران با برچسب شناسه چشم‌پوشی (پرهیز برای همراه کردن) تعیین گردیده که جزء جهت‌گیری ترکیبی رقبا محسوب می‌شود.

۲-۶. اجرای راهبردها و چشم‌اندازها

بر اثر انقلاب تکنولوژیک، رابطه فاصله و مکان جای خود را به زمان اثرپذیری و فضایی که اعمال می‌شود داده است. قبلاً چشم‌انداز اولیه^۱ نمایان می‌گردید ولی الان چشم‌انداز ثانویه^۲ است. بحث فاصله، مکان، زمان، فضا، چشم‌انداز اولیه و چشم‌انداز ثانویه است. ترکیب «زمان و مکان»^۳ در گذشته جای خود را به «زمان و فضا»^۴ داده است. در این خصوص می‌توان به تغییرات راهبرد در کشور چین نظیر راهبرد نگاه به شرق، راهبرد خودیاری، راهبرد نگاه به غرب، تنش‌زدایی با بلوک شرق و دیپلماسی همه‌سویی اشاره نمود. راهبرد در گذشته روی زمین اعمال می‌شد ولی امروزه روی فضا (دریا و زمین) و زمان با رویکرد یکپارچه اعمال می‌شود و در کنترل بر مردم، سرزمین‌ها، منابع و اطلاعات نشان می‌دهد (Saalbach, K & Scholten, Daniel et al. 2020). راهبرد و چشم‌انداز

1. Land Space

2. Perss Pective

3. Comput Time and Place

4. Comput Time and Space

از مشخصه‌های قدرت‌های نوظهور است که چین آن را در قالب مشارکت فعال، خویش‌داری، اطمینان مجدد به شرکا، بازارهای باز، تقویت وابستگی متقابل، ایجاد منافع مشترک و کاهش مناقشه‌ها مطرح می‌نماید. راهبرد کلان تطبیق و شکل‌دهی نیز به موازات افزایش منابع قدرت این کشور، باعث غلبه شکل‌دهی بر تطبیق گردیده است (هلمن، ۱۳۹۹). چین تلاش می‌کند تا از این طریق ائتلاف کواد (ائتلاف چهارگانه آمریکا، ژاپن، استرالیا و هند) را ضعیف و یا حتی مقابله نماید.

۶-۲-۱. اقدامات مقابله‌ای رقبا از روند مؤثر نقش‌آفرینی جهانی چین در

اجرای راهبردها و چشم‌اندازها

برابر تحلیل مضمون انجام شده، ایالات متحده جهت حفظ نفوذ خود در مناطق مختلف جهان با رصد دقیق استراتژی‌ها و راهبردهای اثرگذار چین، مشارکت راهبردی چین در مناطق مختلف جهان را با طرح گفتمان واگذاری خاک یا جزیره در برابر اجرای تفاهم‌نامه ۲۵ ساله، مطرح تا با حساسیت فراوان نسبت به مخدوش نمودن اذهان کشورها، سبب جلوگیری یا کند شدن روند همکاری‌های مشترک گردند. در این پدیده، مواجهه آمریکا با ایفای نقش تعامل، سازگاری، سازش چین با برقراری روابط مبتنی بر مشارکت جامع و استراتژیک مبتنی بر روابط منافع متقابل با دیگر کشورها و اثرپذیری ایران از این جریان، با توجه به اهمیت حفظ اتحاد بین کشورها، مواجهه تضعیف (مدارا تا مخالفت) است.

۶-۲-۲. فرایندهای کلی اثرپذیری ایران، از اجرای راهبردها و چشم‌اندازها

برابر تحلیل مضمون انجام شده، این فرایند، کشور را به‌عنوان یک بازیگر تأثیرگذار در صحنه بین‌الملل معرفی می‌کند. به پیشبرد برقراری روابط و تعامل گسترده با جهان، منجر می‌گردد و در نهایت توانمندی‌های ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی کشور در چشم‌انداز سیاسی به نمایش گذاشته می‌شود.

۳-۲-۶. اثرپذیری ایران در تعامل، سازگاری و سازش با کشورهای منطقه، اثرپذیری ایران از اتخاذ سیاست غلبه راهبردی شکل‌دهی بر راهبرد در روابط با کشورها و اثرپذیری ایران از اتخاذ سیاست به‌روزرسانی راهبردها مطابق با تحولات جهانی

اثرپذیری ایران در تعامل، سازگاری و سازش با کشورهای منطقه، به تعامل سازنده و انجام گفت‌وگوهای سیاسی با قدرت‌های مهم منطقه‌ای (نظیر عربستان، ترکیه، مصر) منجر می‌گردد. نقش اثرگذاری در ایجاد نظم منطقه‌ای و شکل‌دهی به ساختارهای سیاسی، اقتصادی و امنیتی منطقه و بازسازی سیاست‌های راهبردی کشور متناسب با ساختارهای قدرت‌های منطقه‌ای و فرماندهی دارد. قابلیت مدیریت دگرگونی هنجاری به‌صورت پویا، منعطف و شبکه‌ای از طریق چهره‌سازی و ایجاد مقبولیت، اعتمادسازی و قابل پیش‌بینی بودن، حساسیت‌زدایی و اقناع بازیگران منطقه‌ای و فرماندهی را دارد و نقش سازنده‌ای جهت نمونه‌سازی و شکل‌دهنده منطقه‌ای و تقویت دستگاه دیپلماسی حرفه‌ای را ایفا می‌نماید (یافته‌های محقق).

اثرپذیری ایران از اتخاذ سیاست غلبه راهبردی شکل‌دهی بر راهبرد در روابط با کشورها که به بازتعریف نقش کشور در ساختار مناسبات منطقه‌ای و جهانی و ایفای نقش لازم در نظم نوین پساقطبی منجر می‌شود باعث فعال‌سازی مزیت‌های رقابتی کشور در منطقه و جهان می‌گردد. اتخاذ سیاست اولویت‌دار نمودن هستی‌شناختی ساختارگرا (ساختار دانش، امنیتی، تولید و مالی) به‌جای کارگزار (تأکید بر ائتلاف، اتحاد و تشکیل اجماع امنیتی و اعتمادسازی) با عمده کشورهای جهان از طریق پیگیری افزایش سطح مناسبات دیپلماتیک-اقتصادی در دستور کار قرار می‌گیرد (یافته‌های محقق).

اثرپذیری ایران از اتخاذ سیاست به‌روزرسانی راهبردها مطابق با تحولات جهانی باعث متنوع‌سازی روابط خارجی در حوزه‌های مختلف (سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، علمی، آموزشی و ارتباطات مردمی) می‌گردد. به توسعه رسیدن ایران با حفظ هویت ملی و الگوهای بومی به‌عنوان مدل الگوی پیشرفت ایرانی-اسلامی و تجلی آن در حکمرانی جهانی با تقدم توسعه اقتصادی بر توسعه سیاسی منجر می‌گردد. بدیل‌های جدید و قدرتمند با حمایت از راهکارهای بومی (به‌جای دستورکارهای واحد غربی) برای توسعه کشورها، ارائه می‌شود (یافته‌های محقق).

۴-۲-۶. توانمندسازهای کشور از اجرای راهبردها و چشم‌اندازها

تثبیت تصویری صلح‌طلب و موافق نظم بین‌المللی از کشور، به‌کارگیری دیپلماسی منطقه‌ای با تمرکز بیشتر بر تقویت همسایگان، گسترش شراکت‌های استراتژیک با کشورها در کنار ایجاد ساختارهای چندجانبه و ایجاد دیپلماسی پیرامونی جهت مقابله با رقبای اصلی و ظهور ائتلاف‌های متعادل‌کننده به‌عنوان توانمندسازهای کشور از اجرای راهبردها و چشم‌اندازها هستند (یافته‌های محقق).

۵-۲-۶. اثرات احتمالی رقبا بر ایران ناشی از اجرای راهبردها و

چشم‌اندازها

سیاست‌گذاران آمریکایی و هم‌پیمانان غربی با اعمال نظارت و کنترل دقیق از طریق سفارتخانه‌ها و گروه‌های متمرکز سازمانی بین منطقه‌ای به دنبال ردیابی، تجزیه و تحلیل، شفافیت فعالیت‌های روابط مبتنی بر مشارکت استراتژیک چین در ارتقای همکاری با ایران هستند و تلاش می‌کنند تا شراکت‌های اولویت‌دار ایران در مسائلی نظیر همکاری راهبردی با چین و شراکت راهبردی با روسیه را از بین برده و یا با مانع جدی، مواجه سازند. جهت‌گیری تحلیل مضمون شده در راستای اثرات احتمالی رقبا چین در مقابله با فرایندهای کلی اثرپذیری ایران با برچسب شناسه تضعیف (مدارا تا مخالفت) تعیین گردیده که جزء جهت‌گیری ترکیبی رقبا محسوب می‌شود.

۳-۶. ترویج سیاست مصلحت‌گرایی و انطباق با هنجارهای موجود

بین‌المللی

چین با اتخاذ یک رویه واحد ضمن حمایت از هنجارهای موجود بین‌المللی و دنبال نمودن تغییر و تحولات آن‌ها، هم‌زمان به دنبال گسترش نقش خود (در کنار حمایت از صندوق بین‌المللی پول به دنبال توسعه نقش بانک توسعه چین و اگزیم بانک چین و همچنین تأسیس بانک زیرساخت آسیایی) در کشورهای در حال توسعه است (مارتین، ۱۴۰۲: ۲۵۶). در این راستا چین با تمرکز بر تحلیل تحولات بین‌المللی، تعامل در پایبندی به مواضع خود با محیط بین‌المللی از روی متانت و اعتماد به نفس، جلوه نکردن به مثابه خطر برای دیگر دولت‌ها در راستای حضور پررنگ در امور بین‌المللی و عدم اعتقاد به رهبری جهان سوم، پنهان نگه داشتن قابلیت‌های خود و به‌کارگیری تلاش

برای دستیابی به توسعه، درصدد به چالش کشیدن مواضع آمریکا در قبال نظم و ثبات جهان است. چین با آگاهی از سیاست‌های بین‌الملل نسبت به افت اعتماد و اعتبار آمریکا در جهان، تغییرات سیاست‌ها و چالش‌های شکل‌گیری و اجرای هنجارها توسط این کشور، خود را در موقعیت کنشگری فعالانه در شکل‌دهی به هنجارهای جایگزین در جهان، می‌بیند (ارغوانی پیرسلامی و علی‌پور، ۱۴۰۲: ۲۲).

۱-۳-۶. اقدامات مقابله‌ای رقبای از روند مؤثر نقش آفرینی جهانی چین در ترویج سیاست مصلحت‌گرایی و انطباق با هنجارهای موجود بین‌المللی

برابر تحلیل مضمون انجام شده، آمریکا با تکیه بر برتری‌های خود، هنجارها و ارزش‌های مورد نظرش را در مقوله‌های مختلف در سطح جهان در قالب قطعنامه‌ها و معاهدات بین‌المللی تدوین و تصویب می‌کند. از طرفی ایالات متحده با ترویج الگوها و استانداردهای خود، روند هم‌گرایی بین‌المللی را در عرصه‌های مختلف میان خود و شرکای استراتژیک اروپایی و آسیایی‌اش شکل داده است. آمریکا و هم‌پیمانان غربی به‌طور مستمر با به‌کارگیری راهبرد چین‌هراسی و ایجاد ادراک تهدیدآمیز از سوی چین بر خنثی‌سازی ابتکارات پیش‌برنده چین در عرصه نظام بین‌الملل، تأکید دارند. ایالات متحده با ایجاد اجماع، ترویج گفت‌وگو و تقویت همکاری‌های بین‌المللی در راستای تقویت سیاست‌ها جهت رفع چالش در شکل‌گیری و اجرای هنجارها (نظیر طرح گفتمان چین مبتنی بر ظهور نظم جدید منطقه‌ای با رویکرد چندقطبی شدن جهان و پدیده پنهان نگه‌داشتن قابلیت‌های خود و تلاش برای دستیابی به توسعه) باعث افزایش نفوذ خود مطابق با هنجارهای موجود بین‌المللی می‌گردد. در این پدیده، مواجهه آمریکا با ترویج سیاست مصلحت‌گرایی و انطباق با هنجارهای موجود بین‌المللی توسط چین از طریق پنهان نگه‌داشتن قابلیت‌های خود، با توجه به مغایرت با نظام تک‌قطبی و جهانی‌سازی آمریکا، مواجهه مقابله (مخالف) است.

۲-۳-۶. فرایندهای کلی اثرپذیری ایران در ترویج سیاست مصلحت‌گرایی و انطباق با هنجارهای موجود بین‌المللی

برابر تحلیل مضمون انجام شده، این فرایند باعث اعلام توسعه صلح‌آمیز و اطمینان دادن به جهان از طریق سیاست همه‌جهت‌گرا می‌شود. باعث متنوع شدن برقراری

روابط دیپلماتیک با کشورهای مختلف جهان می‌شود. در نهایت زمینه ایجاد فرصت برای فعال‌تر شدن کشور در صحنه بین‌المللی را مهیا می‌سازد.

۳-۳-۶. اثرپذیری ایران از تقویت بُعد عمل‌گرایی در جلب اعتماد و اطمینان بخشی با کشورها، اثرپذیری ایران با در پیشی گرفتن سیاست خویشنداری و صبر راهبردی و اثرپذیری ایران از اتخاذ سیاست مشارکت فعالانه در منطقه و جهان

اثرپذیری ایران از تقویت بُعد عمل‌گرایی در جلب اعتماد و اطمینان بخشی با کشورها، باعث شناخته شدن کشور به عنوان یک سهامدار (نه به عنوان یک چالشگر) در نظم بین‌المللی موجود با پذیرش هنجارهای بین‌المللی می‌گردد. کشور از مقبولیت بین‌المللی، برخوردار و توانمندی‌های خود با استفاده از هنجارسازی، عرضه می‌شود و کمک‌های توسعه‌ای و احترام به ارزش‌های جهان‌شمول، افزایش پیدا می‌کند. باعث ایجاد نوآوری‌های منطقه‌ای در ابعاد حکمرانی منطقه‌ای و جهانی حقوق بشر، توسعه و تجارت می‌شود. نگاه تعاملی به جای رویکرد تقابلی و کنش راهبردی در قبال نگرش‌های راهبردی پسینی، شکل می‌گیرد.

اثرپذیری ایران با در پیشی گرفتن سیاست خویشنداری و صبر راهبردی، از برخی اقدامات دولت‌ها به خصوص بازیگران اصلی نظام بین‌الملل جهت ثبات و حفظ توازن قدرت، چشم‌پوشی می‌شود. به مدیریت مسائل نظام بین‌الملل در چهارچوب ساختارها و هنجارهای مستقر موجود، پرداخته می‌شود. جهت پرهیز از واکنش‌های احساسی و تکانشی با مدنظر قرار دادن محاسبه، انتظار، آمادگی، انعطاف‌پذیری، دوراندیشی، تعهد، صبر و بردباری، اعتماد به نفس و فروتنی، تمرین و ممارست لازم انجام می‌گردد.

اثرپذیری ایران از اتخاذ سیاست مشارکت فعالانه در منطقه و جهان باعث توسعه اقتصاد دانش‌بنیان کشور با تقویت همکاری‌های بین‌المللی، می‌گردد. حضور و نقش‌آفرینی کشور در نهادهای تصمیم‌ساز بین‌المللی در حوزه‌های مختلف، تقویت می‌شود. کشور جهت دستیابی به عنوان قدرت منطقه‌ای مسئولیت‌پذیر جهت پیشبرد صلح و ثبات و رفاه منطقه با دنبال نمودن تعهدات بین‌المللی و مشارکت در تدوین قوانین بین‌المللی، از اراده قوی‌تری برخوردار می‌گردد (یافته‌های محقق).

۴-۳-۶. توانمندسازهای کشور در ترویج سیاست مصلحت‌گرایی و انطباق

با هنجارهای موجود بین‌المللی

پیوند زدن کشور به نهادهای نظم بین‌المللی، کنار گذاشتن راهبرد انزواگرایی و دنبال نمودن همکاری نزدیک با جامعه بین‌الملل مبتنی بر همکاری برد-برد به‌عنوان توانمندسازهای کشور در ترویج سیاست مصلحت‌گرایی و انطباق با هنجارهای موجود بین‌المللی هستند (یافته‌های محقق).

۵-۳-۶. اثرات احتمالی رقبای بر ایران ناشی از ترویج سیاست

مصلحت‌گرایی و انطباق با هنجارهای موجود بین‌المللی

آمریکا و هم‌پیمانان غربی با شکل دادن به معماری دیپلماتیک و اختصاص منابع و بودجه‌های مناسب، به دنبال همکاری واقع‌بینانه با کشورهای منطقه است تا از این طریق بتواند ایران را به‌عنوان کشوری مخالف با هنجارهای موجود بین‌المللی معرفی کند. برای پیشبرد این امر، هدف ایران از بسط و گسترش محور مقاومت در منطقه را در راستای بهره‌گیری در مبارزات سیاسی و اطلاعاتی و القای ترویج تفکر بنیادگرایی جلوه می‌نمایند تا حساسیت کشورها را نسبت به القای سوءظن و نیت مشکوک ایران در بین کشورهای منطقه و جهان، افزایش و سبب انزوای مطلق کشور گردند. جهت‌گیری تحلیل مضمون شده در راستای اثرات احتمالی رقبای چین در مقابله با فرایندهای کلی اثرپذیری ایران با برچسب شناسه مقابله (مخالف) تعیین گردیده که جزء جهت‌گیری اصلی رقبای محسوب می‌شود (یافته‌های تحقیق).

۴-۶. تقویت توازن قوا و موازنه تهدید

سیاست فعال، ابتکارگرا و نهادسازی چین برای ایجاد نظم‌سازی موازی سبب شکل‌گیری نهادهایی نظیر بانک بریکس، بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیایی، ابتکار یک کمربند-یک جاده گردیده است. رویکرد ابتکارپذیری، به قرارگیری چین در موقعیت هژمونیک منجر گردیده و ضمن رعایت نمودن شاکله، اصول و کارکرد نهادهای نظم بین‌المللی (به‌ویژه نهادهای برتون وودوز) وارد نوعی رقابت با نهادهای جهانی در راستای پیشبرد سیاست‌های توسعه‌ای در گستره نظام بین‌الملل شده است (کرمی و شاه‌محمدی، ۱۳۹۸). هرچند در حال حاضر نظام دوقطبی به‌دلیل عدم توازن قدرت و توانمندی چین (در ابعاد سیاسی، اقتصادی، نظامی، فرهنگی، فناوری و ارتباطات)، در

مقابل رقبای برتر جهانی خود (ایالات متحده) شکل نگرفته است (Honghua, Men & Pengfei, Jiang, 2020G). چین تمرکز خود را بیشتر بر تقویت همسایگان غیرلیبرال (حمایت از کره شمالی، کامبوج ویتنام، آسیای مرکزی) به جای تضعیف همسایگان لیبرال (به استثنای تایوان) و با بهره‌گیری از مدل جدید برد-برد (همکاری نزدیک با جامعه بین‌الملل) قرار داده است (تقی‌زاده انصاری و بهرامی‌مقدم، ۱۳۹۵). این کشور از طریق توسعه همه‌جانبه و متوازن (صلح، همکاری، نهادسازی و نهادگرایی منطقه‌ای) و تقویت روابط با همسایگان، پیوستن به سازوکارهای چندجانبه (نظیر آ.سه.آن) و ایجاد آن (نظیر شانگهای، بریکس)، مشارکت استراتژیکی با قدرت‌های بزرگ و انجام گفت‌وگوهای سیاسی با مناطق مهم جهان (اروپا، آمریکای لاتین، خاورمیانه، آفریقا) ضمن بالا بردن جایگاه خود در قالب قدرت بزرگ به دنبال اتخاذ خط‌مشی محتاطانه نسبت به تعادل و تعدیل قدرت در مناطق پیرامونی، شبه پیرامونی و نظام بین‌الملل است.

۱-۴-۶. اقدامات مقابله‌ای رقبا از روند مؤثر نقش‌آفرینی جهانی چین در تقویت توازن قوا و موازنه تهدید

برابر تحلیل مضمون انجام شده، آمریکا در مقابله با به چالش کشیده شدن از جانب چین نسبت به درگیرسازی سیاسی و دیپلماتیک آن (فعال‌سازی چین در نهادهای بین‌المللی و متعهدسازی آن، پیوستن چین به معاهده منع تکتیر سلاح‌های هسته‌ای و سازمان تجارت جهانی) و اقتصادی (افزایش تجارت و سرمایه‌گذاری خارجی وارد کردن چین در شبکه‌ای از مبادلات و روابط پایدار و بلندمدت)، استفاده از ظرفیت‌ها و پتانسیل منطقه‌ای (پویاسازی شبکه ائتلاف خود در منطقه، معرفی هند به عنوان قدرت بزرگ)، موازنه دور از ساحل (انباشت نیروهای آمریکایی در دریا، استفاده از بازیگران درون منطقه) و جلوگیری از دسترسی چین به تکنولوژی پیشرو در عرصه‌های مختلف، اقدام می‌نماید. آمریکا ضمن اتخاذ ترکیبی از سیاست مهار و تعامل با برجستگی نسبی سیاست تعامل از هژمونیک شدن نظم منطقه‌ای به واسطه قدرت رو به رشد چین، جلوگیری می‌کند. احیای حضور آمریکا در نهادهای بین‌المللی مسیری برای اثرگذاری بیشتر آمریکا در عرصه جهانی و بر روی متحدین و اهرمی برای کنترل و مهار بیشتر چین است. در این پدیده، مواجهه آمریکا با اعمال حفظ توازن جهانی قدرت از طریق روند تأسیس نهادسازی موازی و تقویت نهادگرایی منطقه‌ای توسط

چین و اثرپذیری ایران از این جریان، با توجه به جریان محیطی مؤثر بر سیاست‌گذاری آمریکا از طریق مدیریت غیرمستقیم و بدون مداخله مستقیم جریان محیطی، مواجهه مدارا است.

۶-۴-۲. فرایندهای کلی اثرپذیری ایران در تقویت توازن قوا و موازنه تهدید

برابر تحلیل مضمون انجام شده، این فرایند در بازتعریف تعادل ساختاری منطقه با تأسیس اتحادها و ائتلاف‌ها مؤثر است. باعث اتخاذ رویکرد هم‌زمانی رقابت و همکاری با کشورهای منطقه می‌گردد. در نهایت منجر به قرارگیری سیاست خارجی کشور در حالت فعال، ابتکارگرا و نهادساز می‌شود.

۶-۴-۳. اثرپذیری ایران از اتخاذ سیاست تجدیدنظرطلبی و تغییر گفتمان جدید در قبال نظم سنتی، اثرپذیری ایران با در پیشی گرفتن روند تأسیس نهادسازی موازی با کشورهای پیرامونی و اثرپذیری ایران از جایگاه‌یابی بیشتر در قالب قدرت منطقه‌ای متأثر از قدرت جهانی چین

اثرپذیری ایران از اتخاذ سیاست تجدیدنظرطلبی و تغییر گفتمان جدید در قبال نظم سنتی باعث افزایش درک صحیح از مزایای رقابتی، ظرفیت‌های کلیدی و تهدیدات کشورهای توسعه‌یافته، در حال توسعه جهت همکاری‌های بین‌المللی می‌گردد. در تجدیدنظرطلبی حکمرانان کشور در استفاده از واژگان تعاملی، سیاسی و اقتصادی به جای واژگان تقابلی و فلسفی، مؤثر خواهد بود. باور بر این امر که حل مشکلات کشور از طریق گفتمان بومی‌گرایی صورت نمی‌گیرد بلکه حل مشکلات با تکیه بر بحث‌های پساتوسعه‌گرایانه تجدیدنظرطلبی در جهت‌گیری سیاست خارجی کشور از کنش‌گرایانه با تکیه بر تغییر وضع موجود و مبتنی بر چندجانبه‌گرایی صورت می‌پذیرد (یافته‌های تحقیق).

اثرپذیری ایران با در پیشی گرفتن روند تأسیس نهادسازی موازی با کشورهای پیرامونی باعث افزایش شناخت نسبت به وجود مزیت بالای هزینه- فایده عضویت در نهادهای جدید به همراه افزایش قابلیت‌ها و پتانسیل بالا جهت تقویت توازن قوا در منطقه می‌شود. باعث تثبیت جایگاه فرامنطقه‌ای کشور با تقویت مناسبات همکاری جویانه و چندجانبه‌گرایانه با نهادهای بین‌المللی چندمنطقه‌ای و فرامنطقه‌ای

با اتخاذ رویکرد برون‌گرایی، تقویت میان‌منطقه‌گرایی و گفت‌وگوهای سازشی تأسیس نهادسازی موازی می‌شود. در شکل‌گیری سیاست کشور بر تقویت روابط درون منطقه‌ای، افزایش تعاملات میان منطقه‌ای و ارتقای تعامل با نهادهای جهانی مؤثر خواهد بود (یافته‌های تحقیق).

اثرپذیری ایران از جایگاه‌یابی بیشتر در قالب قدرت منطقه‌ای متأثر از قدرت جهانی چین باعث خروج کشور از انزوای تحمیلی آمریکا می‌گردد. به اعتمادسازی متقابل برای تقویت ثبات و تعادل منطقه‌ای از طریق سیاست ایران منطقه‌ای به‌جای منطقه ایرانی منجر می‌شود. تقویت نظم منطقه‌ای متعامل به‌وسیله ارتقا مبادلات، ارتباطات و اطلاعات درون منطقه‌ای را به دنبال دارد. باعث زدودن احساس تهدید و اعتمادآفرینی برای سایر کشورهای منطقه به‌وسیله رفع ابهام از سیاست برتری منطقه‌ای ایران می‌گردد (یافته‌های تحقیق).

۶-۴-۴. توانمندسازی کشورهای کشور در تقویت توازن قوا و موازنه تهدید

برابر تحلیل مضمون انجام شده، بازسازی نظم منطقه‌ای با ایده‌ها، هنجارها و قوانین جدید، سیاست مشارکت نهادی در حال تحول در پس تصمیم‌های سیاستی، دستیابی به منافع مشترک براساس شبکه‌ای از توافقنامه‌های نهادینه شده و تقویت چندجانبه‌گرایی و تلاش برای ادغام نزدیک‌تر نهادهای موجود به‌عنوان توانمندسازی کشور در تقویت توازن قوا و موازنه تهدید هستند (یافته‌های محقق).

۶-۴-۵. اثرات احتمالی رقبای بر ایران ناشی از تقویت توازن قوا و موازنه تهدید

آمریکا و هم‌پیمانان غربی در راستای تغییر توازن قدرت منطقه‌ای ایران در جنوب غرب آسیا با اجرای اقداماتی نظیر برقراری خط سیر شراکت آمریکا-عربستان، آمریکا-ترکیه، آمریکا-اسرائیل، آمریکا-مصر در مقابله با خط سیر شراکت ایران (خط سیر شراکت ایران-عراق-یمن-سوریه-لبنان-فلسطین تحت عنوان محور مقاومت) اقدام می‌نمایند. اتخاذ تفکر امنیتی کشورهای مورد اشاره جهت توازن قوا با برقراری پیوندهای سیاسی با دیگر قدرت‌های بزرگ (به‌ویژه آمریکا) جهت فشار بر ایران صورت می‌پذیرد. جهت‌گیری تحلیل مضمون شده در راستای اثرات احتمالی رقبای چین در مقابله با فرایندهای کلی اثرپذیری ایران با برچسب شناسه مدارا تعیین گردیده که جزء جهت‌گیری اصلی رقبای محسوب می‌شود (یافته‌های تحقیق).

۵-۶. گسترش روابط با کشورهای قوی‌تر مناطق جغرافیایی مختلف

تقویت روابط با کشورهای قوی‌تر مناطق مختلف جهان (نظیر آلمان، ژاپن، برزیل، هند، اندونزی، عربستان، ایران، آفریقای جنوبی، مکزیک، ترکیه، آرژانتین، مصر و ...) سبب متعادل‌سازی و افزایش نفوذ چین در بین سایر کشورهای این مناطق می‌گردد. بنابراین چین در قامت یک قدرت نوپای جهانی، مناسبات خود را در عرصه جهانی متحول کرده است. تغییر ثقل قدرت اقتصادی از کشورهای توسعه‌یافته به کشورهای درحال توسعه به مثابه بخشی از بازپیکربندی نقش آفرینی جهانی چین، فهم می‌شود (جاسبی، محمد و دیگران، ۱۳۹۹). هم‌زمان کشورهای درحال توسعه به رهبری چین، انواع نهادهای جهانی جدید که مورد تأیید نظم اقتصادی چینی است را شکل داده‌اند و بر آن‌ها تسلط دارند (یرگین، ۲۰۱۴: ۱۴۰۱).

۱-۵-۶. اقدامات مقابله‌ای رقبا از روند مؤثر نقش آفرینی جهانی چین در

گسترش روابط با کشورهای قوی‌تر مناطق جغرافیایی مختلف

برابر تحلیل مضمون انجام شده، آمریکا با احیای شبکه اتحادها و ائتلاف‌های خود به دنبال توسعه زیرساخت‌ها در کشورهای درحال توسعه به منظور کاهش نفوذ چین است. شبکه بی‌بدیل اتحادها و مشارکت‌های آمریکا باعث مشارکت بیشتر این کشور در نهادهای بین‌المللی گردیده است. این کشور با تشویق شرکای خود به کار کردن با یکدیگر از طریق سازمان‌های منطقه‌ای و جهانی درصدد کاهش آسیب‌پذیری از چین وابسته کردن بیشتر متحدین آمریکا به خود و کاهش وابستگی آن‌ها به چین و مهار چین (افزایش هزینه برای چین) است. همچنین با افزایش اتحادهایش در منطقه، محیط را برای چین، امنیتی و مانع نفوذ بیش از پیش چین در منطقه، می‌شود. این کشور با تقویت نقش و جایگاه هند در منطقه ایندوپاسیفیک و گره زدن دو منطقه آسیای جنوبی به آسیا- پاسیفیک عملاً به مهار چین مبادرت می‌نماید. همراهی کشورها با چین یک پدیده با تأثیرگذاری منفی بر منافع آمریکا است و جهت‌گیری آمریکا با نقش آفرینی چین و اثرپذیری ایران از کشورهای قوی‌تر مناطق جغرافیایی مختلف جهت‌گیری تضعیف (مدارا تا مخالفت) است.

۲-۵-۶. فرایندهای کلی اثرپذیری ایران در گسترش روابط با کشورهای قوی تر مناطق جغرافیایی مختلف

برابر تحلیل مضمون انجام شده، این فرایند باعث بازنگری راهبرد مشارکت منطقه‌ای و جهانی به روابط جنوب-جنوب می‌گردد که در آن کشورهای قدرتمند منطقه‌ای مظهر انجمن استراتژیک برای توسعه هستند. در نهایت ظهور یک معماری ژئواستراتژیک جدید مبتنی بر طراحی سیاست مشارکت‌پذیری کل منطقه می‌گردد.

۳-۵-۶. اثرپذیری ایران از تقویت مشارکت‌پذیری با کشورهای قدرتمند منطقه‌ای، اثرپذیری ایران از توسعه شبکه‌سازی در چهارچوب مشارکت منطقه‌ای، اثرپذیری ایران از جذب مشارکت‌پذیری قدرت‌های جهانی در قالب منافع مورد نظر

اثرپذیری ایران از تقویت مشارکت‌پذیری با کشورهای قدرتمند منطقه‌ای، باعث فعال تر نمودن دیپلماسی در راستای پیشرفت تجارت کالا، خدمات و حمل‌ونقل منطقه‌ای و بین‌المللی می‌گردد. توسعه مبادلات بین‌المللی در بخش صنعتی و افزایش حجم و ترکیب صادرات صنعتی و معدنی را به دنبال دارد. باعث حضور فعالانه کشور در آمریکای لاتین به دلیل مشارکت چین در ساخت پروژه کانال بزرگ نیکاراگوئه جهت اتصال اقیانوس اطلس به اقیانوس آرام می‌شود (یافته‌های تحقیق).

اثرپذیری ایران از توسعه شبکه‌سازی در چهارچوب مشارکت منطقه‌ای، زمینه را برای ارائه الگوی حکمرانی هوشمند، شبکه‌ای، تعاملی در راستای اصلاح رویکردها، رویه‌ها و افزایش اثربخشی فراهم می‌سازد. باعث به‌کارگیری دیپلماسی انرژی در راستای افزایش سوآپ گاز با کشورهای همسایه و تقویت نقش کشور به‌عنوان هاب گازی در منطقه می‌گردد. دستیابی به شبکه‌سازی بنادر در رقابت‌پذیری با سایر بنادر کشورهای منطقه‌ای (خلیج گواد، جبل‌علی، سلاله) امکان‌پذیر می‌شود. تأمین شبکه پایدار در کشور (فناوری‌های آب، انرژی تجدیدپذیر، خورشیدی، بادی، زیست سوخت، فرایندهای صنعتی، معدنی به‌ویژه لیتیوم، نیکل و آلومینیوم) با توسعه شبکه‌سازی را به‌همراه دارد (یافته‌های تحقیق).

اثرپذیری ایران از جذب مشارکت‌پذیری قدرت‌های جهانی در قالب منافع مورد نظر، زمینه را جهت حضور فعال و بازی‌سازی مؤثر در رویدادهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بین‌المللی و تبادلات جهانی فراهم می‌کند. باعث افزایش کنشگری فعال و

مبتکر در عرصه مناسبات سیاسی با بهره‌مندی کشور از فرصت‌های ایجاد شده در جهان و جلوگیری از تبدیل آن‌ها به تهدید می‌شود. در قرارگیری ایران به‌عنوان وجه‌المصالحه یا وجه‌المنازعه میان دو قدرت بزرگ مبتنی بر وجود بستر و پیشران طیف همکاری و رقابت، کمک می‌کند. به ایجاد رفتار قاعده‌مند و مسئولانه برای شکل‌گیری تدبیر صحیح برحسب هنجارهای جهانی و حقوق بین‌الملل منجر می‌گردد (یافته‌های تحقیق).

۴-۵-۶. توانمندسازهای کشور در گسترش روابط با کشورهای قوی‌تر مناطق جغرافیایی مختلف

ارتقای انگیزه راهبرد توسعه‌گرایانه با کشورهای کلیدی مناطق مختلف جهان، برنامه اقدام مشترک در راستای همکاری‌های بلندمدت در حوزه‌های کلیدی، ارتقای همکاری مبتنی بر اندیشه‌های سیاسی و رفتاری در راستای پیشبرد منافع استراتژیک و تقویت روابط سیاسی در جهت ساخت ژئوپلیتیک جدید با رویکرد توسعه‌گرا و جهانی به‌عنوان توانمندسازهای کشور در گسترش روابط با کشورهای قوی‌تر مناطق جغرافیایی مختلف هستند (منبع: یافته‌های محقق).

۴-۵-۶. اثرات احتمالی رقبای بر ایران ناشی از گسترش روابط با کشورهای قوی‌تر مناطق جغرافیایی مختلف

آمریکا با مشارکت هم‌پیمانان غربی خود به دنبال تشویق و تسهیل کشورهای منطقه برای بهبود همکاری میان قدرت‌های بزرگ درون آسیایی (ترکیه، عربستان، اسرائیل، مصر) از طریق برگزاری نشست‌های چهارجانبه و عدم قرارگیری ایران در دایره متحدان راهبردی است. ایجاد تعامل بین قدرت‌های بزرگ با دولت‌های کم‌تر توسعه‌یافته (مانند آذربایجان و افغانستان) و نیز ایجاد گروه‌بندی جدید بین قدرت‌های کوچک‌تر در جهت انزوای نسبی ایران انجام می‌شود. جهت‌گیری تحلیل مضمون شده در راستای اثرات احتمالی رقبای چین در مقابله با فرایندهای کلی اثرپذیری ایران با برچسب شناسه تضعیف (مدارا تا مخالفت) تعیین گردیده که جزء جهت‌گیری ترکیبی رقبای محسوب می‌شود (یافته‌های تحقیق).

نتیجه‌گیری

با مطالعه و بررسی محیطی، چنین استنباط می‌گردد که در بین قدرت‌های جهانی نوعی توزیع‌شدگی قدرت شکل گرفته که در آن تهدیدات وجودی، محرک یک همکاری چندجانبه است که در یک جهان چندقطبی دوام می‌آورد. تغییرات اساسی در حوزه‌های نفوذ، منجر به رقابت و اگرایی و جهانی‌زدایی شده است. در نهایت بی‌ثباتی تدریجی به یک نظم شبکه‌ای جدید منتهی شده که این نظم تحت تأثیر شوک‌ها، پیشرفت‌ها و واکنش‌های بازیگران جهانی قرار گرفته است. نظم چندجانبه جدید که از توافقات نوین شکل گرفته، باعث توازن منافع میان غرب، چین و به‌ویژه جنوب جهانی گردیده است. بنابراین رویکردی عمل‌گرایانه و تمایل به مصالحه برای جذب بازیگران بی‌طرف و همچنین همکاری انعطاف‌پذیر با قدرت‌های مخالف در موارد مناسب، شکل گرفته است.

قدرت‌های پیشرو جهانی که تمایل زیادی به نفوذ بر قدرت‌های متوسط نوظهور مناطق مختلف جهان دارند با ایجاد ظرفیت‌های مناسب و با به‌کارگیری طیف گسترده‌ای از بازیگران تأثیرگذار و با خلق ابتکارات همکاری منطقه‌ای و ایجاد شبکه‌ای از ائتلاف‌ها و مشارکت‌ها، اعمال نفوذ خود را پیگیری می‌نمایند. چین علی‌رغم تغییر از جزیره‌گرایی به انعطاف‌پذیری بیشتر از نظر چندجانبه‌گرایی، به‌عنوان یک بازیگر عمل‌گرا باقی‌مانده و به تدریج تلاش می‌کند تا سطح تعامل بین‌المللی خود را مشخص کند. این کشور به‌طور هم‌زمان هم سیاست‌های تجدیدنظرطلبانه و هم سیاست‌های حاکمیت جهانی - منطقه‌ای وضع موجود را دنبال می‌کند. این امر در تمایل چین برای دعوت به همکاری در زمینه حفاظت از آب‌وهوا، توسعه خارجی، تجارت و امنیت و عدم تمایل این کشور به مشارکت در توافقنامه‌های الزام‌آور بین‌المللی، منعکس شده است. در یک جمع‌بندی کلی، ایران در روابط بین‌الملل به‌عنوان یک نظام حکمرانی و به‌دلیل موقعیت ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی خاص خود، باید ضمن حمایت از سیاست‌های چندجانبه‌گرایی برای پیشبرد منافع مشترک در قالب نوعی همکاری نهادی به دنبال تاب‌آوری، شکوفایی و توسعه پایدار برای خود باشد. از طرفی با اذعان به این‌که کلیه بازیگران اصلی روابط بین‌الملل در ارتباط خود با دیگر کشورها، دوست دائمی و دشمن دائمی ندارند و تنها به دنبال کسب حداکثری از منافع ملی خود هستند باید به‌گونه‌ای عمل شود که رفتار بازیگران بین‌المللی سبب ایجاد غافلگیری و تهدید حیاتی منافع ملی را در پی نداشته باشد.

بنابراین بر طبق مطالعات صورت گرفته که به استخراج ۵ مؤلفه نقش آفرینی جهانی چین بر ایران در ارتباط با رقبای (از نظر ژئوپلیتیکی) منجر گردیده، جهت گیری تحلیل مضمون شده سه مؤلفه (تغییر گفتمان حکمرانی و حکمروایی با برچسب چشم پوشی (پرهیز برای همراه کردن)، راهبردها و چشم اندازها با برچسب شناسه تضعیف (مدارا تا مخالفت)، گسترش روابط با کشورهای قدرتمند مناطق مختلف جهان با برچسب شناسه تضعیف (مدارا تا مخالفت) جزء جهت گیری ترکیبی رقبای در اثرپذیری ایران از نقش آفرینی جهانی چین محسوب می شوند؛ اما دو مؤلفه (ترویج سیاست مصلحت گرایی و انطباق با هنجارهای موجود بین المللی با برچسب شناسه مقابله (مخالفت)، تقویت توازن قوا و موازنه تهدید در منطقه و جهان با برچسب شناسه مدارا جزء جهت گیری اصلی رقبای در اثرپذیری ایران از نقش آفرینی جهانی چین، محسوب می شوند.

فهرست منابع

- انصاری، مهدی، قربانی شیخ‌نشین، ارسلان (۱۴۰۴). *پویایی‌های منطقه‌ای خاورمیانه و راهبرد کلان‌ایالات متحده ۲۰۲۴-۲۰۰۸*، فصلنامه روابط خارجی، دوره ۱۷، شماره دوم (پیاپی ۶۶).
- ارغوانی پیرسلامی، فربرز، علیپور، حسین (۱۴۰۲). *قدرت نهادی در نظم بین‌المللی؛ فرصت‌ها و چالش‌های بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا برای چین*، فصلنامه روابط خارجی، دوره ۱۵، شماره چهارم (پیاپی ۶۰).
- تقی‌زاده انصاری، محمدتقی و سجاد بهرامی مقدم (۱۳۹۵). *چین، همسایگان و قدرت‌های بزرگ (روابط اقتصادی-سیاسی)*، تهران: انتشارات سخنوران.
- جاسبی، محمد، هاشمی، سیدمحمد، محبی، محسن (۱۳۹۹). *حقوق آوارگان و تعهد دولت‌ها در قبال آنان با نگاهی به وضعیت آوارگی در جهان و کشورهای اسلامی*، فصلنامه پژوهش تطبیقی حقوق اسلام و غرب، دوره هفتم، شماره سوم، صص ۶۸-۷۱.
- خسروی، عباس (۱۴۰۱). *قطب‌نمای راهبرد (الگوی تعیین دکترین در مواجهه‌های راهبردی)*، پنجمین کنفرانس ملی سالانه تحولات نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
- دهشیری، محمدرضا، حاجی مینه، رحمت و مجید شرفخانی (۱۴۰۰). *جایگاه زنجیره ارزش بین‌المللی در رقابت هژمونیک چین و آمریکا*. مطالعات اقتصاد سیاسی بین‌الملل، دوره ۴، شماره ۲.
- زاده‌علی، مهدی، زیبایی، مهدی و حاکم قاسمی (۱۴۰۴). *سناریوهای سیاست خارجی ایران در نظم در حال گذار بین‌المللی*، فصلنامه روابط خارجی، دوره ۱۷، شماره دوم (پیاپی ۶۶).
- ژاک، مارتین (۱۴۰۲) *وقتی چین بر جهان حکم می‌راند؛ پایان دنیای غرب و زایش نظم نوین جهانی*. ترجمه: سید رحیم تیموری، تهران: نشر اختران.
- سیاستین، هلمان (۱۳۹۹). *نظام سیاسی چین*، ترجمه: مجید عباسی، تهران، مؤسسه ابرار معاصر.
- کرمی، جهانگیر، شاه‌محمدی، پریسا (۱۳۹۸). *هژمونی، ژئوپلیتیک و مناسبات چین-آمریکا*. فصلنامه آسیای مرکزی و قفقاز. دوره ۲۵، شماره ۱۰۵.
- یرگین، دانیل (۱۴۰۱). *نقشه جدید جهان: انرژی، تغییرات اقلیمی و تقابل ملت‌ها*. ترجمه: امیر میرحاج، تهران: انتشارات نشر پارسه.

References

- Arghavani Pirsalami, Fariborz, Alipour, Hossein, (2023). *Institutional Power in the International Order; Opportunities and Challenges of the Asian Infrastructure Investment Bank for China*, Foreign Relations, Volume 15, Number 4, pp. 1-34 [In Persian]
- Ansari, Mehdi& Ghorbani Sheikhneshtin, Arsalan, (1404). *Regional Dynamics of the Middle East and the Grand Strategy of the United States 2008-2024*, Volume 17, Number 2 (66), pp. 128-99 [In Persian]
- Chen, Xiaochen. (2020). *China, the United States and changing South Pacific regional order in the 2010s*. Vol.: (0123456789) China International Strategy. <https://doi.org/10.1007/s42533-019-00022>.
- Dehshiri, Mohammad Reza& Haji Mineh, Rahmat & Majid Sharafkhani., (2021). *The position of the international value chain in the hegemonic competition between China and the United States*. Studies in International Political Economy, Volume 4, Number 2, pp. 393-462 [In Persian]
- Honghua, Men & Pengfei, Jiang. (2020). *The China-Italy Comprehensive Strategic Partnership*. China Quarterly of International Strategic Studies, Vol. 6, No. 4, 389–411. DOI: 10.1142/S2377740020500153.
- Jacques, Martin., (2023). *When China Ruled the World; The End of the Western World and the Birth of a New World Order*. Translated by: Seyyed Rahim Teymouri, Tehran: Akhtaran Publishing House. [In Persian]
- Jasbi, Mohammad& Hashemi, Seyed Mohammad& Mohebbi, Mohsen, (2019). *The rights of refugees and the obligations of governments towards them with a view to the situation of displacement in the world and Islamic countries*, Quarterly Journal of Comparative Research on Islamic and Western Law, Volume 7, Issue 3, pp. 68-71 [In Persian]
- Karami, Jahangir& Shahmohammadi, Parisa., (2019). *Hegemony, Geopolitics and China-US Relations*. Central Asia and Caucasus Quarterly. Volume 25, No. 105, pp. 133-160 [In Persian]
- Khosravi, Abbas, (2022). *Strategy Compass (Model for Determining Doctrine in Strategic Encounters)*, Fifth Annual National Conference on New Developments in Management, Economics and Accounting [In Persian]
- Köllner, Patrick. (2020). *Australia and New Zealand Face Up to China in the South Pacific*. German Institute of Global and Area Studies (GIGA). <https://www.jstor.org/stable/resrep27057>.
- Zadeh-Ali, Mehdi& Zibiyeh, Mehdi& Hakim Ghasemi, (2025). *Iranian Foreign Policy Scenarios in the Transitional International Order*, Quarterly Journal of Foreign Relations, Volume 17, Issue 2 (66), pp. 99-128 [In Persian]
- Michael, Clarke. (2019). *China's Application of the 'Three Warfares' in the South China Sea and Xinjiang*. Summary of the National Defense Strategy of the United States of America: Sharpening the American Military's Competitive Edge (Washington, D.C: Department of Defense, 2018), p. 2, <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy>.

- Saalbach, K& Scholten, Daniel et al. (2020). *The geopolitics of renewables: New board, new game*. Energy Policy. 138. March 2020. In access at: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2019.111059>.
- Sebastian, Helman., (2019). China's Political System, translated by Majid Abbasi, Tehran, Abrar Contemporary Institute [In Persian]
- Stokes, Jacob. (2020). China's Periphery Diplomacy: Implications for Peace and Security in Asia. US Institute of Peace. <https://www.jstor.org/stable/resrep24905>.
- Taghizadeh Ansari& Mohammad Taghi & Sajjad Bahrami Moghadam., (2016). *China, Neighbors and Great Powers (Economic-Political Relations)*, Tehran, Sokhanvaran Publications [In Persian]
- Yergin, Daniel., (2022). *The New Map of the World; Energy, Climate Change and the Confrontation of Nations*. Translated by: Amir Mirhaj, Tehran: Parse Publishing House [In Persian]

